

Marta Plachta

Regionalna Pracownia GIS
Katedra Geografii Miast i Turyzmu
Uniwersytet Łódzki
90-142 Łódź, ul. Kopcińskiego 31
plachta@geo.uni.lodz.pl

**TURYSTYKA I WYPOCZYNEK
MŁODZIEŻY FIŃSKIEJ
(STUDIUM PRZYPADKU
UNIwersytetu w JOENSUU)**

Zarys treści: W artykule przedstawiono typowe zachowania turystyczne młodego pokolenia Finów, na przykładzie turystyki młodzieży studiującej na Uniwersytecie w Joensuu. Scharakteryzowane zostało zróżnicowanie przestrzenne miejsc wypoczynku respondentów, uzupełnione o analizę formy i sposobu organizacji wyjazdów.

Słowa kluczowe: zachowania turystyczne, typologia turystów, turystyka masowa.

Problem turystyki i wypoczynku wakacyjnego był wielokrotnie podejmowany w naukach społecznych. Zarówno geografowie (CARR 1998, MATCZAK 1993, 1994), ekonomiści (SINCLAIR i STABLER 1997), socjologowie (COHEN 1979), psychologowie (ISO-AHOLA 1986), jak i pedagodzy (PRZECŁAWSKI 1978, 1986) wykazywali szerokie zainteresowanie tym tematem. Jest to zrozumiałe, gdyż prawidłowe rozpoznanie zachowań turystycznych umożliwia wnioskowanie o wpływie turystyki na wiele gałęzi życia społecznego i gospodarczego. Podjęty temat turystyki i wypoczynku wakacyjnego fińskich studentów (studium przypadku Joensuu) pozwala na identyfikację i poznanie zachowań turystycznych młodzieży z kraju o odmiennej kulturze i stopniu rozwoju gospodarczego. Stwarza jednocześnie możliwość wnioskowania o przemianach w obrębie turystyki, jako naturalnego następstwa rozwoju ekonomicznego i zakorze-

**THE TOURIST BEHAVIOUR
OF FINNISH STUDENTS:
A CASE STUDY FROM THE
UNIVERSITY OF JOENSUU**

Abstract: The article presents the typical tourist behaviour of the present generation of Finnish students. It considers the spatial differentiation of student holiday destinations and describes characteristic forms of holiday.

Key words: tourism behaviour, tourist typology, mass tourism.

Studies of tourism and leisure behaviour are frequently found in the social sciences: geographers (CARR 1998, MATCZAK 1993, 1994), economists (SINCLAIR & STABLER 1997), sociologists (COHEN 1979), psychologists (ISO-AHOLA 1986) and educational researchers (PRZECŁAWSKI 1978, 1986) have shown a wide interest in this area. This seems obvious as an accurate identification of tourism behaviour enables inferences to be made about the influence of tourism on many areas of social and economic life. This case study from the University of Joensuu on the topic of the tourist and leisure behaviour of Finnish students provides a description of such behaviour from a culturally and economically highly individual country. At the same time it gives an opportunity

niania się cech społeczeństwa doby postindustrialnej.

Celem pracy jest poznanie zachowań turystycznych-wypoczynkowych fińskiej młodzieży studiującej na Uniwersytecie w Joensuu i wykazanie ich miejsca na tle obecnych zmian w formie turystyki na świecie. Uwaga zostanie skoncentrowana głównie na porównaniu proporcji między elementami turystyki masowej i zindywidualizowanej fińskich studentów.

1. CHARAKTERYSTYKA BADAŃ

Praca została oparta na materiałach zgromadzonych za pomocą badania ankietowego, przeprowadzonego w języku fińskim, w dniach 1–14 grudnia 2001 r. Badaniem zostało objętych 291 studentów Uniwersytetu w Joensuu. Rozważając wszystkie możliwości badań, ostatecznie została wybrana próba kwotowa, czyli metoda nie mająca podbudowy teoretycznej na gruncie statystyki matematycznej, co uniemożliwia określenie przedziału ufności i błędu próby. Cechami warunkującymi wybór respondentów były kierunek studiów i płeć studentów.

Obok ankiety w badaniach został wykorzystany wywiad o charakterze nieskategoryzowanym, ukrytym, zarówno indywidualnym, jaki i zbiorowym. Metoda ta została uzupełniona obserwacją i współuczestnictwem w wypoczynku, co pozwoliło na interpretację wyników badań.

2. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA BADAŃ

Przyjmując za podstawę lokalizacji Nomenklaturę Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych Unii Europejskiej – NUTS, Joensuu w rozumieniu administracyjnym znajduje się w makroregionie Finlandii kontynentalnej, prowincji Finlandii Wschodniej, regionie Karelii Północnej (rys. 1).

Pomimo peryferyjnego położenia względem stolicy, Joensuu posiada rozwiniętą sieć połączeń autobusowych i kolejowych z resztą kraju. Ponad 11 km od centrum Joensuu, w Liperi, znajduje się lotnisko, a na terenie miasta port żegluga śródlądowej.

Obecnie Joensuu zamieszkuje 52 140 osób (11.01.2002 r.). W całkowitej populacji miasta

to discuss changes in tourism occurring as an inevitable result of economic development and the spread of post-industrial society.

The aim of this paper is to identify this tourist and leisure behaviour and place its patterns against a background of changes in world tourism. Attention will be mainly placed on a comparison between elements of mass and post-Fordist tourism.

1. RESEARCH APPROACH

The paper is based on empirical research conducted by the author in December 2001, with a self-administered questionnaire being completed by 291 students of the University of Joensuu. After considering a variety of research methods, a quota sample was finally chosen as the most suitable. Nevertheless, it must be borne in mind that this method does not allow confidence intervals or sampling error to be estimated. Quota controls were based on the academic subjects being studied and the gender of the respondent.

Additionally, the paper is based on individual and group 'interviews' and complemented by observation and active participation in the leisure activities. This was felt to enable a better interpretation of the results.

2. RESEARCH CONTEXT

Taking the EU *Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS)* as the basis for classification, Joensuu is situated in the macro-region of Continental Finland (*Manner Suomi*), the province of Eastern Finland (*Itä-Suomi*) and the region of Northern Karelia (*Pohjois-Karjala*) (fig. 1).

Despite its peripheral location, Joensuu has well-developed train and bus connections with the rest of the country, with an airport 11 km from the city centre (in Liperi) and within its municipal borders an inland port as well.

Presently, Joensuu is inhabited by 52,140 people (data from 11.01.02), 26.6%

wyższe wykształcenie posiada 26,6%. Obecnie studenci stanowią 12,4% ludności Joensuu. W 2001 r. na Uniwersytecie Joensuu studiowało 6107 osób, a na Politechnice Północnej Karelii 3555 osób (*Joensuun kaupungintalo*, 2003).

of whom have had an academic education. Presently, students total 12.4% of the population with 6,107 students at the University of Joensuu, and 3,555 at the North Karelian Polytechnic in 2001 (*Joensuun kaupungintalo*, 2003).

Rys. 1. Położenie Joensuu na tle jednostek administracyjnych Finlandii i Republiki Karelii

(źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Pracowni GIS Uniwersytetu w Joensuu)

Fig. 1. Location of Joensuu, Finnish regions and the 'Republic of Karelia' (source: author – based on material from the University of Joensuu)

Uniwersytet w Joensuu, założony w 1969 r., jest placówką badawczą, umożliwiającą kształcenie w ramach sześciu wydziałów. Poza swoją główną siedzibą w Joensuu, uniwersytet posiada filię w Savonlinnie. Poniższe opracowanie dotyczy jedynie studentów studiujących w Joensuu, będących podmiotem badań ankietowych. Szczegółowa analiza struktury populacji została ograniczona do największej grupy studentów, czyli studentów studiów magisterskich.

3. CHARAKTERYSTYKA BADANEJ POPULACJI

Zgodnie z przyjętymi założeniami wstępnymi, grupa respondentów składała się z 61,2% kobiet i 38,8% mężczyzn. Wskaźnik feminizacji dla próby wyniósł $W_f = 157$, będąc tym samym zbliżonym do wskaźnika dla całej populacji studentów uni-

The university was established in 1969 and is a recognised research centre offering degree courses in six faculties. Apart from its main campus in Joensuu, it has a second in Savonlinna. Only students from the main campus taking a master's degree however were surveyed (these did though form the largest group).

3. CHARACTERISTICS OF THE RESEARCH SAMPLE

The research sample of 291 was 61.2% female to 38.8% male giving a sex ratio – $SR = 157$ (157 females per 100 males), accurately reflecting the ratio for the whole student population ($SR = 154$). The

wersytetu ($W_f = 154$). Również struktura wydziałowa ankietowanych studentów odpowiada strukturze wydziałowej populacji całego uniwersytetu. Największą grupę wśród badanych stanowili studenci wydziału nauk ścisłych i przyrodniczych oraz nauk społecznych.

Najmłodszy ankietowany miał 18 lat, a najstarszy 31 lat. Najwięcej respondentów w momencie przeprowadzania badania miało 21 lat. Połowa studentów miała mniej niż 22 lata, ale 25% nie miało jeszcze 20 lat. 75% respondentów nie ukończyła 24. roku życia. Dla większości rok akademicki 2001/2002 był pierwszym (32,9%) lub drugim (26,6%) rokiem studiów.

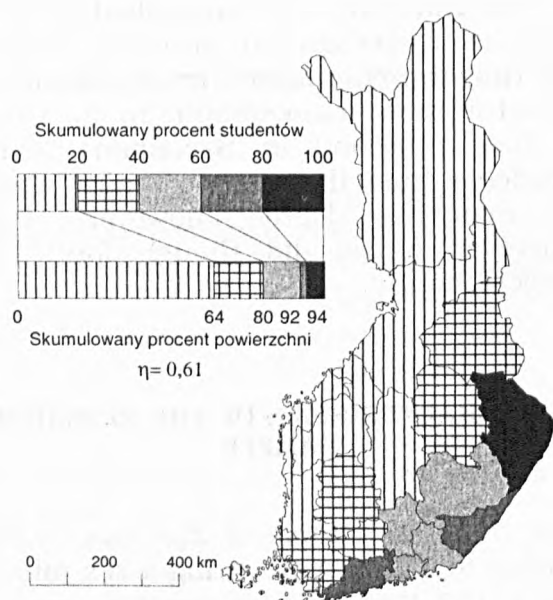
Struktura wielkości miejscowości, z których pochodzili studenci, przybliżyła strukturę osadniczą Finlandii. Prawie 38% badanych pochodziło z miejscowości bardzo małych i małych, o liczbie mieszkańców poniżej 10 000. Najmniejsza miejscowość, z której pochodzili studenci liczyła 1169 mieszkańców. Udział studentów pochodzących z miejscowości poniżej 100 000 mieszkańców wyniósł ponad 90%. Najwięcej osób urodziło się w miastach liczących od 50 000 do 100 000 mieszkańców, w tym 42 respondentów w Joensuu.

Ankietowani studenci pochodzili głównie z Karelii Północnej (Pohjois-Karjala) (28,2%). Wysokim udziałem studentów charakteryzowały się również: Uusimaa (7,9%), Etelä-Karjala (7,9%), Etelä-Savo (7,6%), Pohjois-Savo (6,9%). Ponad 50% studentów pochodzi tylko z czterech regionów. Współczynnik koncentracji Lorenza $\eta = 0,61$ potwierdza znaczącą koncentrację miejsca pochodzenia studentów (rys. 2).

quotas from each faculty were also representative, with the biggest groups of respondents from the biggest faculties: Science and Social Science. The youngest respondent was 18 and the oldest 31 with a modal age of 21, half were younger than 22, 25% not yet 20 and 75% not 24. For the majority, the academic year 2001/2 was their first (32.9%) or second (26.6%) at university.

The range of places of birth of the students reflects the settlement structure of the whole of Finland with almost 38% coming from localities with a population of less than 10,000 (the smallest with 1,650). The proportion coming from places under 100,000 amounted to more than 90% and most were from towns of 50,000–100,000, among them 24 from Joensuu itself.

The majority came from the North Karelia (Pohjois-Karjala) (28.2%), with significant proportions coming from Uusimaa (7.9%), Etelä-Karjala (7.9%), Etelä-Savo (7.6%) and Pohjois-Savo (6.9%). More than 50% of students came from just four regions and the Lorenz coefficient of $\eta = 0.61$ confirms the significance of this concentration (fig. 2).

Rys. 2. Koncentracja miejsca pochodzenia respondentów wg regionów (źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych)

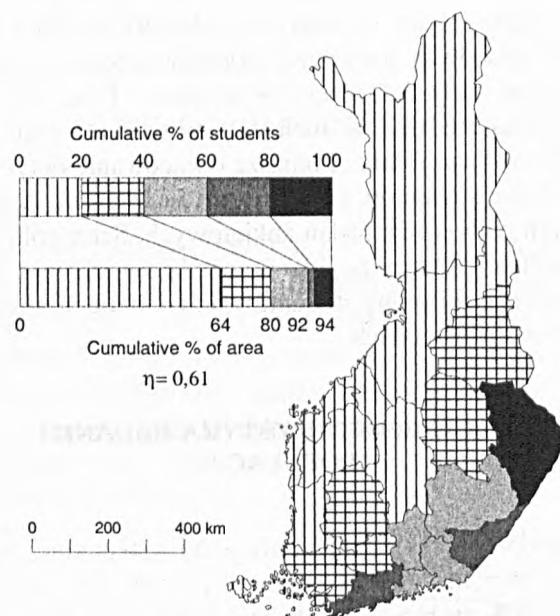

Fig. 2. Lorenz coefficient for student place of origin by Finnish region (source: author – based on questionnaires)

Państwowa opieka socjalna wpływa pośrednio na poczucie zamożności studentów. 55% ankietowanych określiło swoją sytuację materialną jako *dobrą* i *raczej dobrą*. Uwzględniając studentów uważających swoją sytuację materialną za *ani dobrą, ani złą*, można wnioskować, że aż 82% wszystkich badanych nie miało wyraźnych problemów finansowych. Należy podkreślić, że fińscy studenci mogą ubiegać się o pomoc finansową z funduszy publicznych. Obecnie dla studentów dostępne są trzy formy pomocy finansowej: granty i fundusze mieszkaniowe, które nie muszą być spłacane, oraz pożyczki.

4. ROZPOWSZECHNIENIE WYJAZDÓW WYPOCZYNKOWYCH

Analizując wyniki przeprowadzonych badań można zauważyć, że wyjazdy wypoczynkowe fińskiej młodzieży stanowią powszechną formę zagospodarowania czasu wolnego. Charakterystyka dotychczasowych podróży, z wyłączeniem 2001 r., objęła 1234 wyjazdy.

4.1. TURYSTYKA KRAJOWA

Wśród wszystkich wyjazdów dominował wypoczynek krajowy, który stanowił 24,2% (299 wskazań). W grupie odwiedzanych regionów największy udział miała Laponia, Uusima oraz region Północnej Karelii. W ścisłej czołówce znalazł się również region Pohjois-Pohjanmaa, z ważnym ośrodkiem sportów zimowych Kuusamo-Ruka (rys. 3).

Uwzględniając jednak powierzchnię odwiedzanych regionów maleje przewaga dużej Laponii na korzyść Wysp Alandzkich i Uusimy. Ponadto wartym zauważenia jest fakt, że wszystkie regiony, poza jednym, były miejscem wypoczynku studentów w przeszłości, co znajduje odzwierciedlenie w wielkości wskaźnika koncentracji Lorenza $\eta = 0,429$ (rys. 4).

Wśród odwiedzanych miejscowości dominowały trzy duże ośrodki: Helsinki, Turku i Tampere oraz pięć mniejszych, tj.: Kuusamo, Koli, Rasivaara, Kalajoki, Levi (rys. 5).

Trzy pierwsze charakteryzują się bogactwem walorów antropogenicznych, pozostałe odznaczają się walorami przyrodniczymi umożliwiającymi aktywny wypoczynek w otoczeniu przyrody. Na szczególną uwagę zasługuje Rasivaara, słynąca z letniego festiwalu muzyki etnicznej, przyciągającego młodzież z całej Finlandii. Fakt ten może tłumaczyć tak duży

State student support in Finland directly influences the sense of economic security of the students with 55% describing their economic situation as 'good' or 'rather good'. Also taking into account that 28% regarded their financial situation as 'neither good nor bad', it can be concluded that more than 80% did not have significant financial problems. Nevertheless, it has to be remembered that Finnish students may apply for financial aid from the 'Social Insurance Institution' (Kela) available in the form of study grants, housing supplements and government guarantees for student loans.

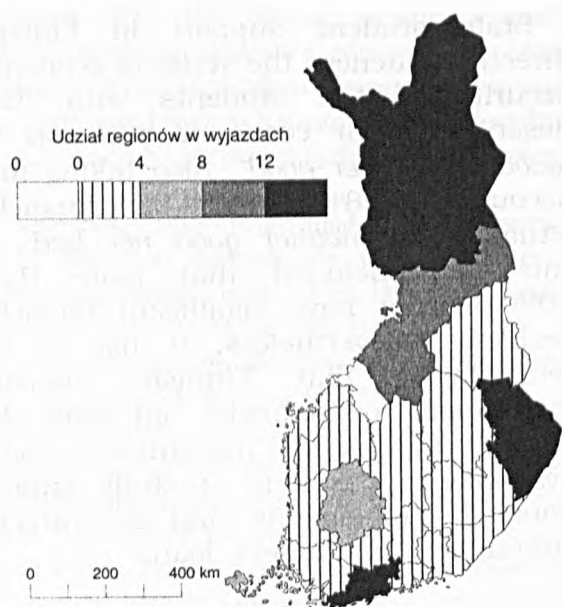
4. HOLIDAY DESTINATIONS

1,234 trips were discovered representing holiday experience from the past including childhood and excluded those from 2001. In analysing the results holiday trips are seen to play an important part of free time activity.

4.1. DOMESTIC HOLIDAYS

Among all holidays, those in Finland at 24.2% (299) were dominant, with Lapland (Lappi), Uusimaa and North Karelia (Pohjois-Karjala) as the most frequently visited regions. Furthermore, Northern Ostrobothnia (Pohjois-Pohjanmaa), with one of Finland's best-known winter sports resorts (Ruka-Kuusamo) was often mentioned (fig. 3). The dominance of Lapland (Lappi) is countered by the Åland Islands (Ahvenmaa), and Uusimaa. Additionally it is interesting to observe that all regions, except one, in fact provided holiday destinations, reflected in the Lorenz coefficient $\eta = 0.429$ (fig. 4).

Among specific places three cities dominated: Helsinki, Turku and Tampere, and five smaller towns: Kuusamo, Koli, Rasivaara, Kalajoki, Levi (fig. 5). The first three have considerable anthropogenic value, whereas the others have great natural value leading to leisure activities in the natural environment. Among them

Rys. 3. Regiony wypoczynku respondentów w procentach
(źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych)

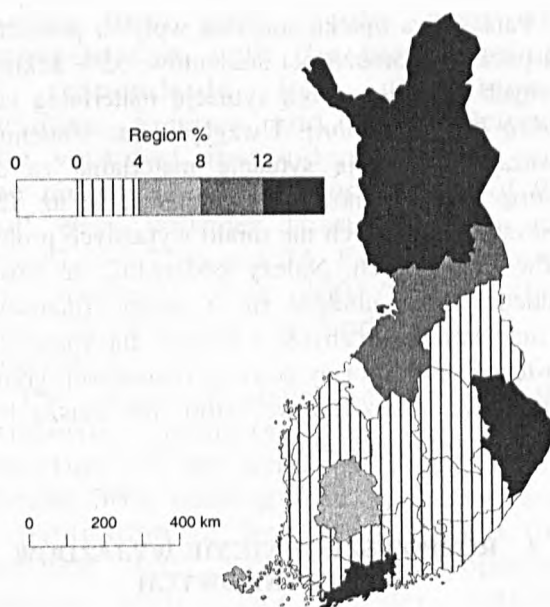
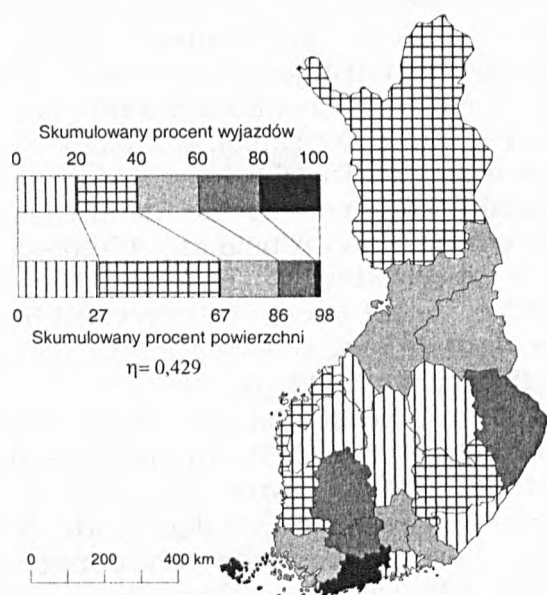

Fig. 3. Holiday destinations by region (%)
(source: author – based on questionnaires)

udział w wypoczynku młodzieży tej niewielkiej miejscowości. Obok Rasivaary, również inne miejscowości Pojezierza Fińskiego były powszechnym miejscem wypoczynku. Należy pamiętać, że były to wyjazdy częste, lecz rozproszone. Wynika to z charakteru bazy noclegowej, w postaci prywatnych domków letniskowych, usytuowanych zwykle w lesie, nad brzegiem jeziora i prawie zawsze posiadające saunę. Obecnie szacuje się, że w całej Finlandii znajduje się ok. 450 000 tego typu obiektów (*Virtual Finland*).

Rasivaara deserves special attention with its summer festival attracting young people from the whole of Finland, explaining perhaps its relatively high figure while other localities in the Finnish Lake District were also common holiday destinations. One of the reasons is the character of the accommodation, the summer 'cottages', usually situated in the forest and by the shore, and normally equipped with a sauna.

Rys. 4. Koncentracja miejsc wypoczynku respondentów według regionów
(źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych)

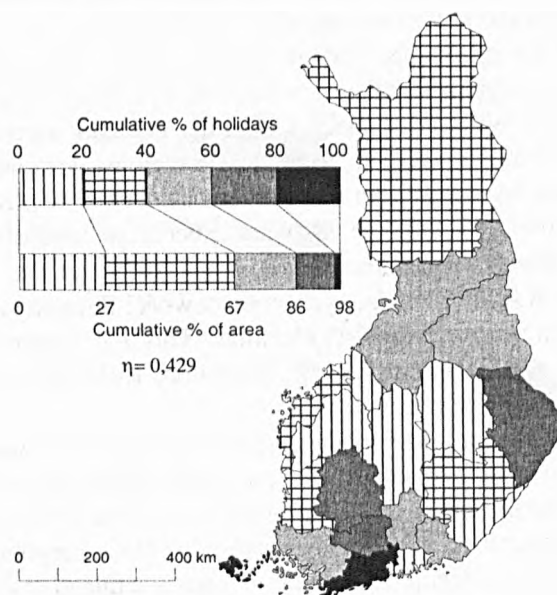
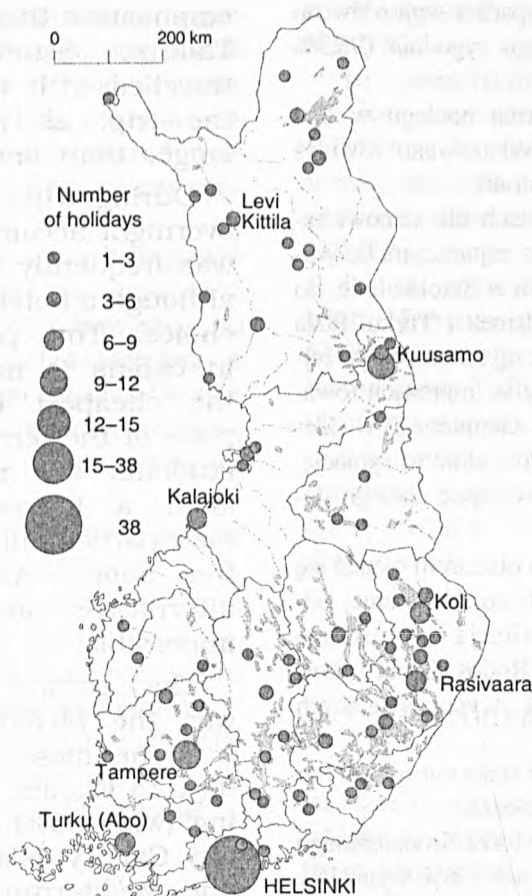

Fig. 4. Lorenz coefficient for holiday destinations by region
(source: author – based on questionnaires)

Wypoczynek w Finlandii zazwyczaj nie przekraczał jednego tygodnia (55% wyjazdów krajowych), bądź trwał od jednego do dwóch tygodni (35,1%). Dłuższe wyjazdy były sporadyczne. Najczęstszymi towarzyszami podróży byli: rodzina (49,8%) i przyjaciele (29%).

Presently, there are 450,000 such cottages (*Virtual Finland*).

Domestic holidays usually lasted no more than one week (55%) or from 1–2 weeks (35.1%), longer holidays were rare. The most frequent holiday companions were relatives (49.8%) and friends (29%).

Rys. 5. Wypoczynek studentów w przeszłości, na tle sieci hydrologicznej (źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych)

Fig. 5. Past holiday destinations presented against the hydrological network (source: author – based on questionnaires)

4.2. TURYSTYKA ZAGRANICZNA

Poza Finlandią studenci wypoczywali przede wszystkim na półkuli północnej, ze szczególnym uwzględnieniem Europy. W jej obrębie zaznaczyły się wyraźnie dwie strefy wypoczynku, położone względem siebie biegunowo. Pierwsza z nich obejmuje obszar Europy Północnej, natomiast w skład drugiej wchodzi kraje Europy Południowej wraz z Turcją i Cyprzem. Można jednak uznać, że zasięg wyjazdów młodzieży fińskiej był znaczny, szczególnie jeśli uwzględni się wypoczynek w Azji (Chiny, Nepal, Indie, Sri Lanka, Malezja, Indonezja, Singapur), Afryce Południowo-Wschodniej (Tanzania, Kenia, Mozambik, Angola, Senegal), Ameryce Północnej (USA, Kanada, Grenlandia, Portoryko, Bahamy), Australii i Nowej Zelandii.

4.2. FOREIGN HOLIDAYS

Outside of Finland students mainly spent their holidays in the northern hemisphere, and especially in Europe (which can be divided into Northern, and a Southern that includes Turkey and Cyprus). Elsewhere the range was considerable: in Asia (China, Nepal, India, Sri Lanka, Malaysia, Indonesia, Singapore), Africa (Tanzania, Kenya, Mozambique, Angola, Senegal), North America (USA, Canada, Greenland, Puerto Rico, Bahamas Islands), Australia and New Zealand.

Najczęściej odwiedzanym krajem poza Finlandią była Szwecja. Interesujące jest, że w 68% wskazano wyjazdy wyłącznie do Sztokholmu. Pośród towarzyszy podróży najczęściej wymieniano rodzinę (40%) i przyjaciół (33%), a wypoczynek zwykle nie przekraczał jednego tygodnia (82% wyjazdów).

Często odwiedzana była także Estonia. Należy jednak podkreślić, że aż 87% respondentów odwiedziło wyłącznie Tallin. Studenci najczęściej odbywali podróż wraz z przyjaciółmi (57% wyjazdów), a wypoczynek, podobnie jak w przypadku wyjazdów do Szwecji, nie przekraczał jednego tygodnia (93,3% wyjazdów).

Najbardziej powszechną formą noclegu w obu przypadkach był prom, choć wskazywano również hotel, jako miejsce noclegu w Estonii.

Duży udział noclegu w kajutach nie stanowi zaskoczenia. Nocleg na promie jest najtańszym, bo wliczonym w cenę biletu, noclegiem w Sztokholmie, do którego przybijają promy z Helsinek i Turku. Poza tym, młodzież fińska jest zazwyczaj zmęczona po rejisie, podczas którego uczestniczy w imprezach towarzyskich, na których nie brakuje zakupionego w sklepach wolnocłowych alkoholu. Powoduje to sytuację, że poszukiwanie alternatywnego miejsca noclegu staje się niemożliwe.

Drugim często odwiedzanym obszarem okazał się region basenu Morza Śródziemnego. Najliczniej odwiedzana spośród krajów była Grecja, w strukturze wyjazdów dominowały wyspy: Rodos, Kreta i Kos, będące miejscem pobytu 80% wypoczywających w Grecji.

Z kolei wyjazdy do Hiszpanii skoncentrowane były na Wyspach Kanaryjskich i Balearach.

Reasumując, region basenu Morza Śródziemnego był miejscem wypoczynku 303 razy (36% wyjazdów zagranicznych). Jednocześnie zawężając ten obszar do regionu Europy Południowej, wg klasyfikacji WTO, można zauważyć jego przewagę w całym basenie Morza Śródziemnego. Wyjazdy do czterech krajów, tworzących region Europy Południowej, stanowią 24,5% wszystkich wyjazdów zagranicznych.

Wśród studentów wypoczywających w basenie Morza Śródziemnego dominował wypoczynek z rodziną, stanowiąc 62,5% wyjazdów do Hiszpanii, 61,5% do Turcji, 52,5% do Grecji i 51% na Cypr. Długość pobytu wynosiła od jednego do dwóch tygodni (ponad 90%), a przeważającą formą noclegu było zakwaterowanie w hotelu (od 87% wyjazdów do Hiszpanii, do 100% wyjazdów do Turcji).

Kolejną grupę krajów licznie odwiedzanych przez studentów w przeszłości tworzą kraje Europy Zachodniej, stowarzyszone w Unii Europejskiej, a nie-

The country most often visited was Sweden and it is highly interesting that 68% of visits were to Stockholm alone. Among holiday companions, family (40%) and friends (33%) are the most often mentioned and the duration usually lasting no longer than one week (82%).

Estonia was another country visited very often however, but it must be emphasised that in fact 87% only visited Tallinn. Students most frequently travelled with their friends (57%), with the trip, as for Sweden, lasting no longer than one week (93%).

During trips to Sweden and Estonia overnight accommodation on board ferry was frequently the only one mentioned, although a hotel was fairly often a second choice. The popularity of overnights in cabins is not surprising as this is the cheapest (being included in the price of the ferry). Furthermore, Finnish students are usually exhausted after such a journey during which they have parties full of alcohol from the duty-free shops. As a result, looking for alternative accommodation becomes impossible.

The second most popular region was the Mediterranean, where Greece was the most often chosen with holidays to Rhodes, Crete and Kos dominating (with 80%). Next was Spain mostly the Canary Islands and the Balearics. The Mediterranean region was a holiday destination 303 times (36% of all foreign trips), however, just four countries (the WTO's Region of Southern Europe) took 24.5%.

Most significantly, students spent their holidays in the Mediterranean with their family (62.5% for Spain, 61.5% for Turkey, 52.5% for Greece and 51% for Cyprus). More than 90% were from 1-2 weeks and the main form of accommodation was a hotel (from 87% of holidays in Spain to 100% in Turkey). Western European countries, in the EU and not included before, formed another group. Most frequently students visited the UK and Germany,

uwzględnione w poprzednich grupach. Najwięcej razy studenci wypoczywali w Wielkiej Brytanii i Niemczech, głównie w gronie przyjaciół, a długość wyjazdu wahała się zwykle od jednego do dwóch tygodni.

Turystyka krajoznawcza stanowiła powszechną formę wypoczynku fińskiej młodzieży w przeszłości. W ramach 83 wyjazdów krajoznawczych młodzi Finowie wskazali 41 państw. Najczęściej odwiedzane były kraje Europy Zachodniej, Północnej i Środkowej. Wśród obszarów pozaeuropejskich, rzadko jednak wymienianych, dominowały trzy kierunki wyjazdów: północnoamerykański, południowoamerykański oraz wschodnio- i południowo-wschodnioazjatycki. Wypoczynek obejmujący odwiedzinę więcej niż jednego kraju trwał zwykle od dwóch do czterech tygodni (44,6% wyjazdów) i odbywał się w gronie przyjaciół (39,3%).

Reasumując, wśród dotychczasowych wyjazdów młodzieży zaznaczyła się dominacja wypoczynku trwającego 1–2 tygodnie (48,3% odpowiedzi). Na drugim miejscu znalazły się wyjazdy krótkie, których długość nie przekraczała jednego tygodnia (36,4%). Znacznie mniejszym udziałem charakteryzowały się wyjazdy dłuższe, co nie oznacza jednak, że były one sporadyczne.

Najczęściej wskazywanym towarzyszem podróży była rodzina (41,8%) i przyjaciele (33,5%).

Młodzi Finowie podróżowali chętnie do stolic (27% wszystkich wyjazdów), w tym najczęściej wymienianych Helsinek, Sztokholmu i Tallina. Wysoki udział tych ostatnich wynika z dobrych połączeń promowych oraz rozpowszechnienia turystyki alkoholowej z nimi związanej. Wśród podróży zagranicznych dominowały wyjazdy do krajów Unii Europejskiej.

5. TURYSTYKA MŁODZIEŻY W 2001 ROKU

Turystyka młodzieży w roku przeprowadzania badań nie odbiegała znacząco od wypoczynku w przeszłości. Łącznie w wyjazdach w 2001 r. uczestniczyło 68% wszystkich badanych. Większość wyjeżdżających studentów (55,6%) uczestniczyło w wyjazdach tylko jednokrotnie, natomiast 29,8% dwukrotnie.

Wśród powodów odstąpienia od wypoczynku najwięcej osób wymieniło brak czasu (31,4%), brak pieniędzy (30,7%) i konieczność pracy (27,5%). Należy jednak podkreślić, że studenci wskazywali często na więcej niż jeden motyw.

Mając na uwadze duży udział osób, które nie wyjechały ze względu na konieczność podjęcia pracy, zasadnym wydało się prześledzenie sytuacji material-

predominantly with their friends, staying 1–2 weeks.

Backpack tourism was also common with 83 holidays, and including 41 countries, most frequently in Western, Northern and Central Europe. Among non-European, and rarely mentioned, were North, Central and South America and South-east Asia. Holidays lasted usually from 2–4 weeks (44.6%) and most often with friends as company (39.3%).

In conclusion, holidays from 1–2 weeks were the most common (48.3%), followed by shorter trips under one week (36.4%). The most popular companions were relatives (41.8%) and friends (33.5%).

It is crucial to observe that the high frequency of visits to capitals (27%), among which Helsinki, Stockholm and Tallinn were the most often chosen, arose from good ferry connections and the widespread 'alcohol tourism' associated with them. Amongst all foreign trips, EU destinations dominated.

5. STUDENT TOURISM IN 2001

In 2001, the year of research, the patterns were largely similar to those from the past, with 68% taking a holiday. The majority (55.6%) took a single holiday, and 29.8% two. The 31.4% of those who did not take a holiday mentioned lack of time as the reason, 30.7% lack of money and 27.5% the necessity to work. It has to be remembered that students often identified more than one reason.

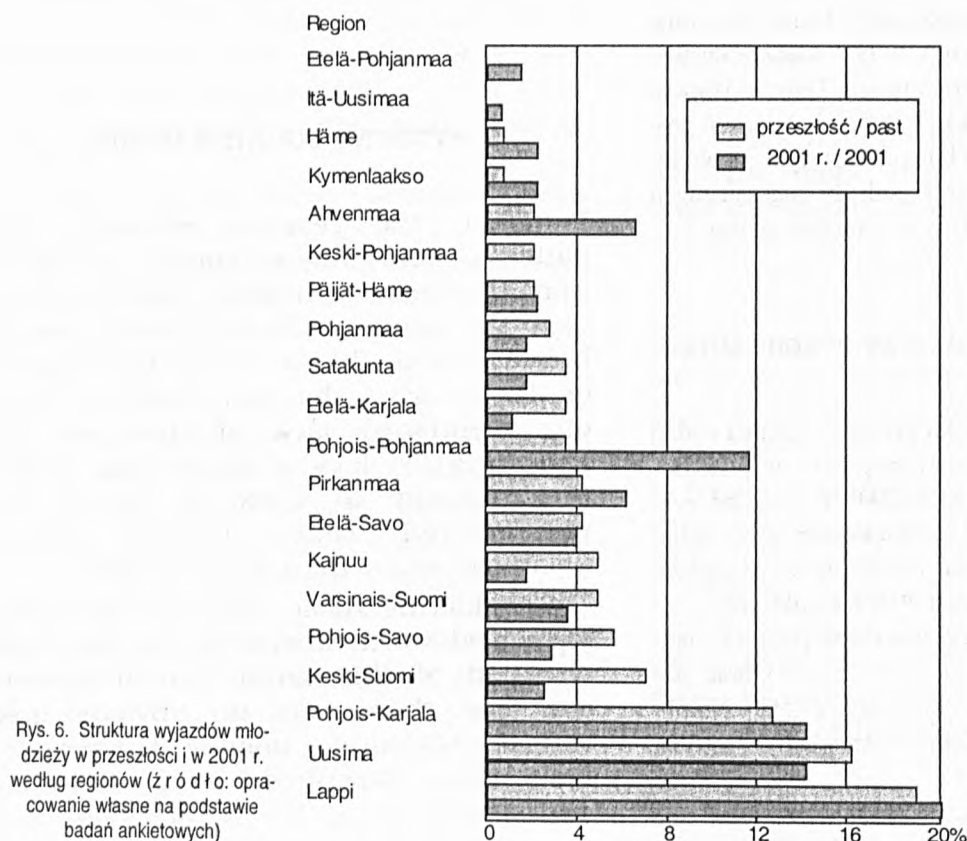
Considering those who had to work, it seemed worth analysing the financial situation of this group but it turned out that there was no obvious link with the taking of a holiday. The proportion who described their financial situation as 'good' (or as 'bad') was the same as those who did take holidays. The group that took holidays least

nej niewyjeżdżających. Okazało się jednak, że nie sposób zauważyć wyraźne prawidłowości między sytuacją materialną a udziałem w wypoczynku. Zarówno studenci o *dobrej*, jak i *złej* sytuacji materialnej zadeklarowali taki sam udział w wyjazdach w 2001 r. Grupę, która uczestniczyła w najmniejszym stopniu w turystyce w 2001 r. stanowiły osoby, które określiły swoją sytuację materialną jako *ani dobrą, ani złą*.

Wskazywany powód w postaci braku pieniędzy może budzić wątpliwości, zważywszy na fakt otrzymywania przez studentów pomocy finansowej od rządu. Z drugiej strony, duży udział odpowiedzi, w których sugerowana jest konieczność pracy, może być tłumaczony kulturą i tradycją fińskiego społeczeństwa, opartą na idei religii protestanckiej. W rezultacie, powszechne podejmowanie pracy pod wpływem ogólnie panujących wzorców może nie być związane z sytuacją materialną jednostki. Przypadek ten jest odzwierciedleniem teorii racjonalnych oczekiwań, Roberta Lucasa (w: AHTOLA I TOIVINEN 1999), która została wprowadzona również do kręgu nauk społecznych. Innymi słowy, ograniczona liczba planowanych wyjazdów może wiązać się z ogólną tendencją wśród studentów do podejmowania pracy wakacyjnej, a nie z ich własną trudną sytuacją materialną.

were those responding 'neither good nor bad'.

Hence doubts are raised about 'having to work' as a reason for not taking a holiday, particularly in the light of the financial support from the government. On the other hand it may be explained by the traditions and culture of Finnish society based on the ideas of Lutheran Church. This might be a reflection of Robert Lucas' *rational expectation theory* (AHTOLA & TOIVINEN 1999), in other words, the limited number of holiday trips might be a result of a prevailing tendency among students to take summer-jobs rather than their personal financial situation.

Rys. 6. Struktura wyjazdów młodzieży w przeszłości i w 2001 r. według regionów (źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych)

Fig. 6. Regional distribution of holidays: in the past and in 2001 (source: author – based on questionnaires)

5.1. TURYSTYKA KRAJOWA

W turystyce krajowej w 2001 r. uczestniczyło 140 osób. Porównując udział poszczególnych regionów w przeszłości i w 2001 r. można stwierdzić, że w wypoczynku młodzieży studiującej na Uniwersytecie w Joensuu widać znaczne podobieństwo (rys. 6).

W obu analizowanych okresach najczęściej odwiedzane były te same regiony, a udział kolejnych był znacznie mniejszy. Różnice procentowe między odsetkiem wyjazdów do poszczególnych regionów w przeszłości i w 2001 r. były niewielkie i nie przekraczają zazwyczaj 3%. Jedyne większe rozbieżności można zaobserwować w udziale wyjazdów do Północnej Ostrobotnia (Pohjois-Pohjanmaa) i na Wyspy Alandzkie (Ahvenmaa), które liczniej były odwiedzane podczas ostatnich badanych wakacji.

Analiza wypoczynku studentów Uniwersytetu w Joensuu wykazała, że podobnie jak w wypoczynku krajowym w przeszłości znaczna część respondentów korzystała z krótkich form wypoczynku (54%), trwających poniżej siedmiu dni. Związane były one najczęściej z zakwaterowaniem w domu rodziny, przyjaciół, znajomych. Wyjazdy dłuższe, trwające od jednego do dwóch tygodni stanowiły 36,7% wszystkich wyjazdów krajowych, a wśród nich najbardziej powszechne było zakwaterowanie w prywatnych domkach letniskowych.

Podczas podróży wybierano najchętniej transport drogowy, w tym podróż samochodem (55,8%) i autobusem (14,9%) oraz transport kolejowy, którego udział w ogólnej liczbie wyjazdów krajowych wyniósł 20,1%.

5.2. TURYSTYKA ZAGRANICZNA

W turystyce wyjazdowej w 2001 r. uczestniczyło 116 osób. Najczęściej podróżowano do krajów najbliższych, czyli do Szwecji i Estonii. Drugą grupę tworzyły kraje śródziemnomorskie. Poza nimi w czołówce krajów odwiedzanych znalazły się USA, Niemcy i Włochy. Pozostałe kraje były odwiedzane rzadziej. Były to państwa zarówno europejskie, jak i bardzo dalekie. Do najbardziej odległych należy zaliczyć Tajlandię, Chiny, Meksyk oraz Nikaragwę, Indie, Indonezję, Mongolię, Tanzanię i Australię.

Podobnie jak w przypadku turystyki w przeszłości, wyjazdy do krajów ościennych nie przekraczały zwykle tygodnia, natomiast wypoczynek dłuższy był związany z pobytem w krajach basenu Morza Śródziemnego oraz dalszymi podróżami. Struktura długości pobytu i osób towarzyszących również powtórzyła wzorzec z poprzednich lat.

5.1. DOMESTIC HOLIDAYS

In 2001, 140 students took a domestic holiday and strong parallels can be seen in their destination regions compared to previous years (fig. 6), with the same ones usually chosen and new ones chosen much less. Differences in percentage share between the past and 2001 are slight not exceeding 3%. Larger inconsistencies occurred only in Northern Ostrobothnia (Pohjois-Pohjan-maa) and the Åland Islands (Ahvenmaa), both visited more often previously.

As in the past the majority (54%) took part in short trips of one week or less. The accommodation most likely to be chosen was a house of a friend or relative. The longer, 1-2 week trips totalled 36.7% and stays in summer cottages prevailed. The most frequently chosen means of transport were car (55.8%), train (20.1%) and bus (14.9%).

5.2. FOREIGN HOLIDAYS

Foreign holidays were taken by 116 students, mostly travelling to the neighbouring countries of Sweden and Estonia. In addition, students travelled to Mediterranean countries along with the USA and Germany. Other countries, both European and 'long-haul', were visited more rarely including Thailand, China and Mexico as well Nicaragua, India, Indonesia, Mongolia, Tanzania and Australia.

As with previous holidays, the pattern remained the same – the closer the country, the shorter the stay – short trips were associated with neighbouring countries and 1-2 week holidays with the Mediterranean. The pattern of holiday companions also remained the same and students travelled most frequently by aeroplane (50.6%) and ferry (16.5%).

Najbardziej rozpowszechnionym środkiem transportu był samolot, który został wskazany jak środek transportu podczas 50,6% wyjazdów. Na drugim miejscu sklasyfikowały się podróże morskie, z udziałem 16,5%.

6. ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA

Studenci Uniwersytetu w Joensuu zostali poproszeni w ankiecie o uporządkowanie regionów Finlandii pod względem ich atrakcyjności turystycznej. W celu jej określenia posłużono się podziałem na prowincje, z wyróżnionym regionem stołecznym.

W rezultacie, każdy z obszarów mógł otrzymać od jednego do siedmiu punktów, przy czym wyższa liczba punktów wskazywała na wyższą atrakcyjność. Najwyższą średnią ocen otrzymały: Laponia (5,14) i Wyspy Alandzkie (4,67), natomiast średnie pozostałych regionów wahały się od 3,39 dla prowincji Oulu do 3,75 dla Finlandii Południowo-Wschodniej i regionu stołecznego.

Duże bogactwo kulturowe i różnorodność fińskiego krajobrazu wpłynęły na trudności w podjęciu jednoznacznej decyzji o atrakcyjności turystycznej regionów. Należy jednak zauważyć, że studenci postrzegali za najbardziej atrakcyjne wszystko to, co było najbardziej odległe, czyli pagórki Laponii i wybrzeże Wysp Alandzkich. Można wnioskować, że atrakcyjność turystyczna regionu utożsamiana była przez młodych Finów przede wszystkim z atrakcyjnością walorów przyrodniczych.

7. WYPOCZYNEK MARZEŃ

Analiza wypoczynku marzeń pozwala na określenie zachowań turystycznych młodzieży w przyszłości. Można przypuszczać, że wzrastająca niezależność finansowa studentów, która pojawi się wraz z podjęciem stałej pracy, umożliwi realizowanie choć części marzeń wakacyjnych. Na podstawie wskazań można rozważać możliwość dalszego rozwoju wyboru kierunku wypoczynku.

Studenci zapytani o kraj, który najchętniej odwiedziłby w przyszłości, udzielili 385 odpowiedzi. Należy jednak podkreślić, że respondenci w wielu przypadkach zaniechali wskazania konkretnego kraju, w zamian posługując się formą opisową. Ponadto studenci często wskazywali całe kontynenty, co mogło wynikać z ograniczonej wiedzy geograficznej lub niemożności podjęcia konkretnej decyzji.

Wśród wszystkich wskazań niekwestionowaną przewagą wyróżniła się Australia, wskazana przez

6. TOURIST ATTRACTIVENESS

When asked to put Finnish provinces in an order from the most to the least attractive, the students gave a great variety of answers. A province could get from 1 to 7 points, the higher the number, the more attractive the province. Lapland (Lapin) (5.14) and the Åland Islands (Ahvenmaa) (4.67) had the highest average, whereas the others ranged from 3.75 South-eastern Finland and the Helsinki Region (Itä-Etelä Suomi and Helsingin) to 3.39 province of Oulu (Oulun).

It can be assumed that the cultural and landscape diversity of Finland influenced the answers, although in general the most attractive was the most distant from their place of study, the hills of Lapland (Lappi) and the coasts of the Åland Islands (Ahvenmaa). It can also be concluded that tourist attractiveness was identified above all with natural attractiveness.

7. DREAM HOLIDAYS

An analysis of dream holidays allows a prediction of possible future holiday behaviour. The increasing financial independence of students can be assumed to begin from a permanent job, enabling the realisation of at least a part of such dreams.

Students when asked to specify which country they would most like to visit gave 385 answers. Nevertheless respondents often did not point out a specific country (and quite often indicated whole continents) or simply described the kind of place. This might have been a result of limited geographical knowledge or an inability to make up a mind.

Australia dominated being mentioned 53 times, while India and Thailand, also subjects of great interest, had 16 each. Apart from these, 16 described the country of the dream holiday as warm and sunny with access to the sea and a beach; this group included Pacific islands. Hence, one may support Burkart

53 studentów. Dużym zainteresowaniem cieszyły się także Indie (16 wskazań) i Tajlandia (16). Ponadto 16 studentów określiło kraj marzeń jako ciepły, słoneczny, z dostępem do morza i plaży. W grupie tej znalazły się również szeroko rozumiane wyspy Pacyfiku. Stanowi to przesłankę do przyjęcia teorii Burkarta i Medlika (BURKART 1984), zgodnie z którą głównym motywem wyjazdów turystycznych jest „ucieczka” od środowiska, w którym jednostka przebywa przez większość swojego czasu. Jednym z głównych przejawów tego typu zachowań jest „głód słońca”, czyli chęć odpoczynku obywateli północnych państw półkuli północnej w ciepłym klimacie. Należy tym samym przypomnieć, że wypoczynek badanych studentów w przeszłości, w krajach o klimacie śródziemnomorskim stanowił 25,8% wszystkich wyjazdów.

Z drugiej strony, 15 osób wskazało Kanadę, a 14 Islandię, czyli państwa wysokich szerokości geograficznych. Wśród odpowiedzi pojawiła się również kilkakrotnie Norwegia, Finlandia oraz Syberia, Svalbard, Grenlandia, Arktyka, Antarktyda i Grenlandia.

Studenci licznie wymieniali również Nową Zelandię, Wyspy Karaibskie i Grecję. 12 respondentów wskazało Amerykę Południową, nie wskazując konkretnego kraju.

Reasumując, można zauważyć klimatyczną i przyrodniczą dychotomię w wybieranym przez studentów obszarze wypoczynku marzeń. Młodzi Finowie chętnie uczestniczyliby w wyjazdach związanych z wypoczynkiem nadmorskim i ciepłym klimatem, z drugiej strony – wybierali regiony, które można określić jako dziewicze przyrodniczo.

8. ANALIZA WZORCÓW ZACHOWAŃ TURYSTYCZNYCH W KONTEKŚCIE PRZEMIAN TURYSTYKI OD MODELU TURYSTYKI MASOWEJ DO TURYSTYKI ZINDYWIDUALIZOWANEJ

Przeprowadzona wieloaspektowa analiza zachowań turystycznych fińskiej młodzieży studiującej miała na celu uchwycenie głównych prawidłowości w kierunku i formie organizacji wyjazdów. Jako rezultat badań zostało wykazane miejsce fińskiego studenta w turystyce ery postnowoczesnej.

Student Uniwersytetu w Joensuu reprezentował w swoim zachowaniu zarówno elementy turystyki masowej, jak i zindywidualizowanej. Trudne było określenie dominującej tendencji w ramach wypoczynku jednostki, ze względu na różnorodność miejsc i form przez nią wybieranych na przestrzeni lat. Turystyka była traktowana przez młodych Finów na zasadzie wskazanej przez URRY'ego (1990) gry, niezobowią-

& Medlik's theory (BURKART 1984), according to which the main motive for travel is a willingness to escape from the everyday surroundings where the individual spends the majority of his/her time. A 'sun hunger', a motivation of those from northern Europe to travel south, is one of its main indicators. Therefore, it should be remembered that 25.8% of all past student holidays took place in the Mediterranean climate.

However, 15 chose Canada and 14 Iceland, high latitude countries, and Norway, Finland itself, Siberia, Svalbard, Greenland, the Arctic and Antarctica were also mentioned. Students relatively commonly mentioned New Zealand, the Caribbean Islands and Greece while South America was chosen by 12 students, but none of them named any single country.

To conclude, a climatic and natural division can be seen among choices of dream holiday destinations, with travel to warm resorts by the sea on the one hand, but on the other regions of primeval nature.

8. AN ANALYSIS OF TOURISM BEHAVIOUR PATTERNS IN THE CONTEXT OF THE TRANSITION FROM MASS TO POST-MODERN TOURISM

The aim of the analysis was to describe the main patterns of holiday destinations and their form of organisation and as a result of this research the position of Finnish students relative to post-modern tourism may be presented.

Students of the University of Joensuu were tourists with characteristics of both post-modern and mass tourism. Therefore, it was difficult to find a major trend in the tourism experience of an individual, owing to the diversity of destinations and organisational forms mentioned. Tourism was a kind of 'game' as described by URRY (1990), which did not oblige

wiązującej do podążania określoną ścieżką drabiny kariery turystycznej. Wspomniana „gra turystyką” umożliwiała dobór wypoczynku z szeregu obecnie dostępnych form. Zachowanie to może świadczyć o rozpowszechnieniu się modelu „postturysty”, świadomego swojej roli i jej nie negującego.

Z drugiej strony, fiński student podążał szlakiem cyklu turystycznego zaproponowanego przez SWA-BROOKA (1999), realizując kolejne etapy związane ze zmianą miejsca wypoczynku. Ponadto, w zachowaniach turystycznych zaznaczyły się wyraźne typy turystów, przyporządkowane konkretnym kierunkom, co umożliwiła podstawową segmentację rynku.

Najbardziej typowy młody Fin odrzucał formy zorganizowane wypoczynku na terenie kraju, lecz stosunkowo często korzystał z pomocy biur podróży w komponowaniu wyjazdów zagranicznych. Wyjazdy krajowe były przede wszystkim związane z nieodpłatną bazą noclegową, w postaci prywatnych domków letniskowych i domów rodziny, przyjaciół, znajomych. Głównym środkiem transportu wykorzystywanym w celu dotarcia do oddalonych od większych ośrodków osadniczych domków letniskowych był samochód. Dostępny czas wolny zagospodarowany był wędrówkami i odpoczynkiem w gronie najbliższej rodziny. Czasami towarzyszami wyjazdów byli również przyjaciele i partnerzy życiowi, czyli osoby bliskie i dobrze znane. Długość wypoczynku wahała się od kilku dni do kilkunastu tygodni. Można więc uznać, że turysta wypoczywający w ten sposób reprezentował cohenowski (1979) typ „odkrywcy”, osobiście organizującego podróż, nocleg i wyżywienie, w sposób świadomy unikający innych turystów. Był on również plogowskim „psychocentrykiem” (PRZECLAWSKI 1997), skrytym, nieśmiałym, nie narażającym się na ryzyko.

Kolejnym typem fińskiego turysty był student odwiedzający wiele miejsc, często pozostający w kraju i decydujący się na alternatywną formę wypoczynku, zwykle ze względu na niskie dochody nie pozwalające na zakwaterowanie w komercyjnych obiektach noclegowych. Główny motyw tej formy wypoczynku miał jednak podłoże towarzyskie, czasami podbudowane obowiązkami rodzinnymi. Reprezentant tego typu zachowań turystycznych odwiedzał również rodzinę mieszkającą za granicą, co stanowi w przypadku obywateli Finlandii zjawisko dość powszechne. Jest to rezultatem fali emigracji Finów do Szwecji w latach 60. i 70. XX w., a także wstąpienia Finlandii do Unii Europejskiej w 1995 r.

Fińscy studenci również często byli uczestnikami wyjazdów określanych przez nich mianem *interrail*, stanowiących charakterystyczną formę turystyki kra-

them to follow a tourist 'career ladder'. This 'tourist play' enabled holidays to be selected from many available forms and such behaviour may be a sign of a spreading new 'post-tourist' model of an actively self-conscious tourist.

The typical Finnish student rejected organised forms of domestic holiday, but quite often bought foreign packages. Domestic holidays were mainly connected with free accommodation, such as summer cottages, that belonged to a family, friends or acquaintances. The most often chosen means of transport was a car. Among free time activities rambling and hiking prevailed, as well as relaxation with the family. Sometimes friends and partners were holiday companions as well. As a result, one may believe that such a type of tourist has features of the *Explorer* type (COHEN 1979), who organises the journey, accommodation and catering alone, consciously avoiding other tourists, who might additionally be described as shy, secretive, risk avoiding and in Plog's term *psychocentric* (in PRZECLAWSKI 1997).

Another type was a student visiting many places, usually chosen because of a low budget, but excluding commercial accommodation. The main motive was social, sometimes deriving from a sense of family duty, and could include visiting family living abroad as well. This is a common phenomenon explained by the emigration wave of Finns to Sweden in the 60's and 70's as well as entry to the EU in 1995.

A further form popular among students was the 'inter-rail' phenomenon, taking advantage of discounted rail fare packages, a type of backpacking with trains as the major means of transport. The major features are a willingness to extend the holiday duration beyond two weeks, independent rather than packaged travel and a tendency to limit expenditure to a minimum. The first point is particularly

joznowczej młodych ludzi w całej Europie. Cechami charakteryzującymi jego wyjazd były: chęć obniżenia wydatków związanych z wyjazdem do minimum, rezygnacja z ofert zorganizowanych na rzecz podróży niezależnego oraz przedłużania podróży poza typowy okres dwóch tygodni. Ostatnia cecha przyczyniła się do popularności tej formy turystyki wśród studentów, którzy dzięki długiej przerwie wakacyjnej mogli wydłużyć czas podróży.

Przedstawicielem przeciwnych tendencji był uczestnik wakacji rodzinnych. Typ reprezentowanych przez niego zachowań był związany przede wszystkim z wyjazdami w wieku młodszym, choć niektórzy studenci byli nadal ich uczestnikami. Charakteryzował się on wypoczynkiem z najbliższą rodziną, czasami także z przyjaciółmi rodziny. Miejscem wypoczynku były zazwyczaj kraje basenu Morza Śródziemnego, wraz ze zlokalizowanymi na Atlantyku Wyspami Kanaryjskimi. Długość wyjazdu nie przekraczała dwóch tygodni, miejscem noclegu był hotel, a środkiem transportu samolot. Można zatem uznać, że wakacje miały charakter turystyki masowej, a ich uczestnicy byli „turystami masowymi *sensu stricto*” (Smith w: SWARBROOK 1999), odwiedzającymi znane miejscowości turystyczne.

Rozwinięciem scharakteryzowanego powyżej typu turysty jest typ turysty hedonistycznego. Wyróżnił się on w miarę dorastania respondenta i uniezależnienia od rodziców. Reprezentujący go student był poszukiwaczem przyjemności, a jego zachowania turystyczne stanowiło rozwinięcie koncepcji „3 S” (*sun, sand, sea*), poszerzone o czwarte i piąte „S”, symbolizujące słowa *sex* i *Sangria*, czyli konsumpcję alkoholu. Odwiedzał on regiony, na których zdążył się już ukształtować określony styl wakacyjnego życia nocnego i sposób zabawy. Przykładem takich obszarów są Baleary, w szczególności Ibiza, oraz Grecja. Wypoczywał on zazwyczaj w towarzystwie przyjaciół i korzystał z noclegu w hotelu. Wybierał on jednak oferty pozwalające na zachowanie mu szerokiego zakresu swobody, czyli nie oczekiwał z góry ustalonego programu imprezy. Wykorzystywanym przez niego środkiem transportu był samolot, ze względu na duży dystans dzielący kraj wypoczynku i Finlandię.

Głównym motywem wyjazdów turysty reprezentującego ten segment była chęć doznania szeroko rozumianej przyjemności i urozmaicenia życia towarzyskiego. Odzwierciedlał on tym samym wskazany przez Wickens (w: SWARBROOK 1999) typ „turysty szaleńca” lub, w przypadku kobiet, *Shirley Valentine*. Równocześnie czynnikiem determinującym wyjazd w poszczególne obszary była moda, zmieniająca się wraz z wkraczaniem nowego modelu życia nocnego.

relevant as students have a prolonged summer break from study.

Participation in family holidays mainly referred to those taken when younger, although some students still took them. They were characterised by having family and sometimes friends as companions and the destination was usually the Mediterranean or the Canary Islands. The duration did not usually extend beyond two weeks, the chosen accommodation was a hotel and the means of transport was aeroplane. Hence, it can be assumed that these were packaged holidays and the participants were *mass tourists – sensu stricto* (Smith in SWARBROOK 1999), travelling to well-known and established destinations.

A more developed type of this tourist is the hedonistic one, which has become representative of adolescence and a loosening of family bonds. A student of this type is mainly a pleasure-seeker and the tourism behaviour is a development of the 3 ‘S’s (sun, sand, sea) with the additional sex and representing the consumption of alcohol – sangria. He/she travelled with friends, preferred hotel accommodation and visited regions with a distinctive nightlife style such as the Balearics and Greece. Offers were chosen that allowed a wide degree of independence and without any sort of holiday schedule. The most commonly chosen means of transport was aeroplane owing to the significant distance between Finland and these holiday destinations. The main motive was pleasure-seeking and the diversity of social life. This type of behaviour reflects that of ravers, or *Shirley Valentine* in the case of women, indicated by Wickens (in SWARBROOK 1999). The determining factors for specific destinations were fashion and the discovery of a new nightlife.

The student visiting Sweden and Estonia concerning motivation was related to the above type, but ferry was the means of transport. Several

Pokrewnym typem turysty w zakresie motywów podróży był student odwiedzający Szwecję i Estonię. Korzystał on przede wszystkim z promu jako środka transportu, a jego wyjazd związany był również z życiem towarzyskim i zabawą. Można jednak wskazać na kilka cech różniących go od opisanego powyżej turysty wypoczywającego w krajach Europy Południowej. Zakres czasowy podróży turysty reprezentującego tę grupę był znacznie krótszy i nigdy nie przekraczał tygodnia. Wpływało to zazwyczaj na intensyfikację aktywności towarzyskiej w ramach zasobów czasu wolnego. Wykorzystał bazą noclegową była kajuta na promie, a nocleg w hotelu miał znacznie mniejszy udział. Młody Fin wyjeżdżający do tych krajów nie oczekiwał słonecznej pogody, a walory antropogeniczne miasta, do którego dopływał, miały marginalne znaczenie. Stanowi to kolejną różnicę między tymi dwoma typami turystów, gdyż pierwsi wypoczywali z dala od większych miast, natomiast celem podróży drugich były stolice. Dodatkowym elementem wyjazdów tego typu turyści były odwiedziny dużych miast fińskich, z których wypływały promy. Pozwalało to także na dopełnienie wypoczynku aktywnością w postaci zakupów.

Reasumując, zachowania turystyczne były bardzo różnorodne. Wśród nich znalazły się elementy turystyki masowej, głównie w obrębie wyjazdów zagranicznych, oraz turystyki indywidualizowanej, przede wszystkim krajowej. Na korzyść turystyki masowej przemawiają:

- duży odsetek wyjazdów zagranicznych zorganizowanych,
- kierunek – dominacja basenu Morza Śródziemnego i Bałtyckiego,
- wielokrotność wyboru tych samych miejsc wypoczynku,

- dominacja pobytów poniżej dwóch tygodni,
- konsumpcyjne nastawienie do wypoczynku.

Z drugiej strony, o rozwoju turystyki indywidualizowanej świadczą:

- przewaga wyjazdów krajowych samodzielnie zorganizowanych,
- duża liczba odwiedzanych krajów (88), czasem bardzo odległych,
- istotność dziewiczości terenu w wypoczynku marzeń,
- duży udział „zielonej turystyki” w wypoczynku krajowym.

Ponadto wielu studentów decydowało się na kilkakrotny, lecz krótki wypoczynek poza miejscem zamieszkania. Najdłuższy wyjazd wakacyjny miał na celu regenerację sił psychofizycznych i odreagowanie stresów. Dodatkowe wyjazdy wiązały się zwy-

features can be pointed out that distinguish this type from packages in Southern Europe. The duration was definitely shorter and never exceeded one week, influencing the intensity of social life due to the time limitation. The accommodation chosen most often was a ferry cabin, a hotel was not as common, sunny weather was not expected and anthropogenic attractions were marginal. The avoidance of big cities by the first group, and the targeting of metropolitan regions by the second was a big difference. An additional element of such 'cruises' was the shopping done in the harbour cities.

In conclusion, the tourist behaviour of Finnish students has been found very diverse, with elements of mass tourism, mainly on foreign holidays, and post-Fordist consumption, mostly on domestic holidays. Mass tourism is suggested by:

- a large share of packaged foreign holidays;
- a domination of holidays of less than two weeks;
- a consumer attitude towards leisure and tourist activities;
- choice of the same destination year after year;
- in terms of direction – the domination of the Mediterranean and Baltic.

Post-Fordist consumption by:

- the domination of individually organised domestic holidays;
- the diversity of countries visited (88), sometimes 'long-haul' ones;
- the importance of 'unspoilt' nature in dream holidays;
- a considerable share of 'green tourism' for domestic holidays.

Furthermore, many students have been taking more than one holiday per year. The longer one used for reaching a psycho-physical equilibrium, while the shorter ones were linked to active forms of leisure. They were a counterweight to the routine of everyday life and included one-day 'cruises'. In contrast there are a group

kle z bardziej aktywnym sposobem spędzania czasu. Stanowiły one przeciwwagę rutyny dnia codziennego i obejmowały również jednodniowe rejsy. W obrębie badanej populacji znalazła się również grupa młodych Finów kontynuująca tradycyjny model wypoczynku. Wybierali oni te same ośrodki wypoczynkowe, co w przeszłości i powtarzali wzorzec wypoczynku z lat ubiegłych.

Wskazania dotyczące turystyki krajowej i wypoczynku marzeń wyrażały duże zainteresowanie środowiskiem przyrodniczym. Podkreśla to możliwość rozwoju turystyki zindywidualizowanej, gdyż rozwój zielonej turystyki stanowi jeden z ważniejszych elementów nowego modelu turystyki (SHARPLEY 1994).

Tabela I. Forma organizacji wypoczynku Finów i studentów Uniwersytetu w Joensuu w 2001 r.

Forma turystyki	Wyjazdy		
	Finów		studentów
	liczba	%	
Wyjazdy ogółem	27 602 000	100	100
Turystyka krajowa	21 688 000	79	55
– wyjazdy zorganizowane	1 895 800	9	1
– wyjazdy indywidualne i samodzielnie zorganizowane	14 970 000	69	99
– podróże krajowe biznesowe	2 730 000	13	–
Turystyka zagraniczna	5 914 000	21	45
– wyjazdy zorganizowane	2 396 000	41	33
– wyjazdy indywidualne i samodzielnie zorganizowane	3 518 000	59	67
– w tym rejsy (nocleg na promie)	2 616 000	44	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MEK i badań ankietowych.

Analizując wypoczynek młodzieży fińskiej studiującej na Uniwersytecie w Joensuu można zauważyć, że jej zachowania turystyczne przybliżają wiedzę o sposobie wypoczynku całego społeczeństwa fińskiego (tab. I). Finowie, podobnie jak wykazały to rezultaty badań ankietowych, najchętniej wypoczywali w Finlandii i organizowali wypoczynek we własnym zakresie. Wśród wyjazdów zagranicznych można zaobserwować w obu przypadkach wzrost znaczenia wyjazdów zorganizowanych oraz ważną rolę noclegu na promie.

Także analiza kierunku wyjazdu Finów potwierdza ich zbieżność z kierunkami wyjazdów fińskiej młodzieży akademickiej (tab. II).

W obu przypadkach widoczny jest wysoki udział wypoczynku Finów w krajach skandynawskich i w Europie Południowej.

Turystyka młodzieży fińskiej ma tym samym cechy przejściowe, od tradycyjnych form konsumpcji

of Finnish students who have been continuing a traditional holiday pattern, choosing the same resorts as in the past and repeating this model from previous years.

Comments concerning dream holidays and domestic tourism highlighted a significant interest in nature, and as the development of green tourism is one of the central aspects of the new tourism model, there is an opportunity for the expansion of post-modernist tourism (SHARPLEY 1994).

Table I. Trips and holidays taken by all Finns compared with University of Joensuu students in 2001

Form of holiday	Holidays of		
	all Finns		students
	number	%	
All trips	27 602 000	100	100
Domestic holidays	21 688 000	79	55
– package holidays	1 895 800	9	1
– individually organised	14 970 000	69	99
– business and professional trips	2 730 000	13	–
Foreign holidays	5 914 000	21	45
– package holidays	2 396 000	41	33
– individually organised	3 518 000	59	67
– cruises, overnight on board only	2 616 000	44	17

Source: Author's compilation, based on MEK and questionnaire data.

In analysing the tourist behaviour of the researched group, a close resemblance to the pattern valid for the whole of Finnish society can be observed (table I). Finns in general, similar to the results of the questionnaire analysis, organised domestic holidays by themselves, and for foreign holidays the importance of packages or an overnight onboard can be seen. Holiday destinations were similar in both cases, with similar proportions of holidays in the Nordic countries and Southern Europe (table II).

The tourism behaviour of Finnish students has transitional features expressing conflict between feelings of familiarity and safety on the one hand, and on the other the discovery

T a b e l a II. Wybrane kierunki wyjazdów Finów i studentów Uniwersytetu w Joensuu (2001 r.)

Kierunek wyjazdów	Wyjazdy w 2001 r.			Wyjazdy studentów w przeszłości (%)
	Finów		studentów (%)	
	liczba	%		
Suma wyjazdów	2 397 000	100	100	100
Do Unii Europejskiej	1 156 000	48	44	60
Do innych krajów	1 241 000	52	56	40
Estonia	529 000	22	10	6
Hiszpania	354 000	15	8	7
Szwecja	277 000	12	11	13
Rosja	178 000	7	2	3
Grecja	138 000	6	8	9
Niemcy	72 000	3	6	7
Wielka Brytania	71 000	3	9	5
Norwegia	69 000	3	2	5
Włochy	62 000	3	6	3
USA	41 000	2	5	2

Ź r ó d ł o: Opracowanie własne na podstawie danych MEK i badań ankietowych.

do turystyki doby nowoczesnej, zindywidualizowanej. Zachowanie młodych Finów wyraża konflikt między spokojem i bezpieczeństwem a odkrywaniem nowego i chęcią przygody. Ich wewnętrzny niepokój wyraża się również w poszukiwaniu z jednej strony autentyczności i kontaktu z naturą, z drugiej zaś, pragnieniem uczestnictwa w masowych formach rozrywki i czerpaniem z nich przyjemności. Studenci Uniwersytetu w Joensuu, próbując pogodzić sprzeczne ze sobą potrzeby, wybierają bardzo zróżnicowane wyjazdy z „kosza form” turystyki aktualnie znanych, od dawna popularnych do dopiero rozwijających się.

T a b e l e II. Holidays abroad by chosen destination country made by all Finns and by students (2001 r.)

Destination	Holidays of			Holidays of students in the past (%)
	Finns in 2001		students in 2001 (%)	
	number	%		
Total holidays	2 397 000	100	100	100
EU countries	1 156 000	48	44	60
Other countries	1 241 000	52	56	40
Estonia	529 000	22	10	6
Hiszpania	354 000	15	8	7
Szwecja	277 000	12	11	13
Rosja	178 000	7	2	3
Grecja	138 000	6	8	9
Niemcy	72 000	3	6	7
Wielka Brytania	71 000	3	9	5
Norwegia	69 000	3	2	5
Włochy	62 000	3	6	3
USA	41 000	2	5	2

S o u r c e: Author's compilation, based on MEK and questionnaire data.

of the new and a need for adventure. Their inner restlessness is also noticeable in their search for authenticity and contact with nature, as well in their desire for mass leisure forms and deriving pleasure from them. Students of the University of Joensuu chose a wide variety of different holidays from both well-known and newly-developing forms of tourism.

BIBLIOGRAFIA – BIBLIOGRAPHY

- AHTOLA J., TOIVONEN T., 1999, *Travel patterns: past and present: three studies*, „Discussion and working papers/ Finnish university network for tourism studies”, no. 3.
- BURKART A. J., MEDLIK S., 1984, *Tourism: past, present and future*, Heinemann, Londyn.
- CARR N., 1998, *Gendered differences in young tourists' use of leisure spaces and times*, „Journal of Youth Studies”, no 3, p. 279–294.
- CARR N., 1998, *Young persons tourism: a case of neglected research*, „Progress in Tourism and Hospitality Research”, no 4, p. 307–318.
- COHEN E., 1979, *Rethinking the sociology of tourism*, „Annals of Tourism Research”, no. 6, p. 18–35.
- ISO-AHOLA S., 1986, *A theory of substitutability of leisure behaviour*, „Leisure Sciences”, vol. 8, no. 4, p. 367–389.
- Joensuun kaupungintalo, <http://www.joensuu.fi>, udostępniona 2.02.2003.
- MATCZAK A., 1993, *Percepcja przestrzeni turystycznej Polski przez młodzież licealną w Łodzi*, „Turizm”, t. 3, z. 2, s. 5–22.
- MATCZAK A., 1994, *Percepcja przestrzeni turystycznej Polski przez zamiejscową młodzież akademią studiującą w Łodzi*, „Turizm”, t. 4, z. 1, s. 23–33.
- Matkailun edistämiskeskus, <http://mek.fi>, udostępniona styczeń 2003.
- PRZECŁAWSKI K., 1978, *Czas wolny dzieci i młodzieży w Polsce*, IW CRZZ, Warszawa.
- PRZECŁAWSKI K., 1986, *Turystyka, a styl życia młodzieży Polski – kilka rzeczy o wynikach badań*, „Problemy Turystyki”, z. 2, s. 115–118, Warszawa.
- PRZECŁAWSKI K., 1997, *Człowiek a turystyka: zarys socjologii turystyki*, Albis, Kraków.
- SHARPLEY R., 1994, *Tourism, Tourist & Society*, ELM, Huntingdon.
- SINCLAIR M. T., STABLER M., 1997, *The Economics of Tourism*, Routledge, London & New York.
- SWARBROOK R., 1999, *Consumer Behaviour in Tourism*, Butterworth-Heinemann.
- URRY J., 1990, *The Tourist Gaze: Leisure and Travel in Contemporary Societies*, Sage, London.
- Virtual Finland, <http://virtual.finland.fi>, udostępniona czerwiec 2001 – czerwiec 2003.